

Єлизавета Радішевська

Значить, будемо жити...

Українські жінки народжують дітей під час війни та вірять у світле майбутнє

24 лютого 2022 року в Україні розпочалася повномасштабна війна. Те, що спочатку здавалося абсолютним безумством, яке ось-ось закінчиться, триває вже чотири роки. Здається, що не можна звикнути до постійного страху, болю та втрат, але правда в тому, що всі ми вже звикли. Звикли до того, що ночами, а іноді й удень, на наші міста летять ракети та дрони, звикли до того, що гинуть люди, в тому числі й маленькі діти, звикли до вісточок з фронту, до того, що чийсь чоловік у полоні, чийсь не виходить на зв'язок, а когось вже немає в живих. Ми живемо. Ми продовжуємо робити те, що треба, те, що ми любимо, що дає нам відчуття хоча б чогось стабільного та нормального в цьому божевільному світі. Та, як не дивно, навіть у такий жахливий час жінки продовжують народжувати дітей. У бомбосховищах, під завивання сирен та звуки вибухів, вони дарують світові нове життя. Що це – героїзм чи нерозсудливість? Жага життя, стійкість чи божевілля?

Портрет материнства

Декілька років тому одеська фотохудожниця Марія Тімофеева організувала для таких матерів цікавий творчий проєкт «Портрет материнства». Вона збирає матусь із дітьми на колективні фотосесії, вигадує сюжет, підбирає декорації, знімає у певній стилістиці, перетворюючи звичайне фільмування на справжній перформанс. Величезна кількість молодих жінок уже взяла у цьому участь. Адже для мам це не просто гарні

Марія Тімофєєва

фотографії та пам'ять на майбутнє, це можливість теплого приємного спілкування тут і тепер, це відволікання від жахів дійсності, це маленький вогник світла та спокою для тих, хто втомився жити у постійному страху. Поступово фотопроект «Портрет материнства» переріс із суто творчого у соціальний, він дає можливість морального відпочинку, психологічного перезавантаження жінкам. Але, крім того, він відкрив ще одну приголомшливу нагоду – дозволив побачити та почути українських жінок, тих, що не поїхали з України одразу ж, із першими звуками сирен. Тих, що залишилися тут, наважилися народити тут дітей. Їм зараз дуже і дуже важко. Тож іноді, коли ділишся свої-

ми проблемами та переживаннями, стає хоча б трохи легше. Так виникла наступна ідея – донести до нащадків не лише фотографії, а й історії мужніх українських матусь. Зберегти в окремій фотокнизі їхні почуття, переживання, надії, спогади. Поки така книга Марії Тімофєєвої у стадії проєкту, ми вирішили поділитися цими маленькими оповіданнями тут, на сторінках альманаху. Молодим матусям ми ставили однакові прості запитання: як вони зважилися на дитину під час війни, чи не страшно їм, що вони відчувають зараз і яким бачать майбутнє. І те, що з цього вийшло, неможливо читати без сліз.

У цьому номері ми публікуємо лише декілька історій, але тему обов'язково буде продовжено, і всі наші відважні жінки будуть почуті.

Олена

Мій настирливий син вийшов після трьох невдалих ЕКЗ сам. Лікарка не могла повірити... Материнство у війну я не вибирала, просто завагітніла в лютому 2022 року після трьох років безпліддя, і це було диво, про яке навіть страшно було сказати вголос. Так минуло три тижні до 24 лютого – ми дивилися з чоловіком на заповітні дві смужки на тестах і боялися голосно радіти своєму щастю. Тієї ночі, коли почалася війна, я щасливо спала і не злякалася (хто знає, яким би був результат, якби сон не був таким міцним?). Доволі спокійно сприйняла все, що відбувається, з упевненістю, що це ненадовго. Я зберігала спокій майже весь час з якоюсь ірраціональною впевненістю, що з нами все буде гаразд, і заспокоювала малюка в собі. Перший скринінг під вибухи та питання лікаря УЗД: «Спускаємося в укриття чи продовжуємо?». Ми продовжили, бо знати, що з малюком все добре, на той момент було важливіше. Якимось світлим моментом стало те, що моя лікарка не поїхала, і я відчувала себе під захистом (не втомлююся їй за це дякувати).

Олена

Перша ніч упологовому будинку під вибухи... але не було страшно, чомусь упевненість у тому, що все буде гаразд, все ще не покидала мене. Потім почався блекаут. З півторамісячною дитиною на руках з'явилося почуття безпорадності. Щоразу, коли вмикають світло, я ніби повертаюся в ту точку, коли я без зв'язку в темній квартирі, без води та можливості приготувати їжу, але з тим рятівним грудним вигодовуванням. Я – все, що йому було на той момент потрібно, і мені треба було зберігати спокій.

Мамине тепло і кохання, та за можливості – спокій... Страх з'явився дещо пізніше: коли в новорічну ніч на 2024 рік безпілотник потрапив до сусіднього будинку, коли цілий під'їзд людей, що сплять, у тому числі й дітей, просто впав, і війна забрала безцінні життя. Що робимо? Ховаємось у гардеробі? Безпечно? Скоріше ні, просто безпечніше, ніж у ліжку. Виїжджаємо? Спочатку навіть не думала про це, адже сім'я – це мама й тато. У вагітність із сильної та незалежної жінки я перетворилася на дуже залежну від чоловіка особу, мені потрібна була його фізична присутність як якийсь оберіг, почуття захисту. Тому для мене виїхати від нього та народжувати в чужій країні було немислимим – як позбутися половини себе. Зараз, буває, я дорікаю йому за те, що в перші дні ми не покинули всіх і не поїхали, але розумію, що це скоріше закид собі, адже ми вірили в майбутнє тоді. Та мільйон запитань: а як би прабабуся побачила правнука? А як жити там, де ти чужий? Запитань більше, ніж відповідей, і всі вони болючі. Майбутнє зараз побачити складно. 2025-й був з якимось проблиском надії, а зараз її немає. Може, лише слабенький вогник. Живемо, не будуючи планів, живемо, насолоджуючись усмішкою сина, живемо маленькими уривками щастя та якимось без моральних сил. Все рано чи пізно кінчається – адже так казав хтось із великих. От і це мине...

Участь у творчих проєктах дає на хвилинку забути про темряву навколо, дає ковток материнства такого, яким воно мало бути. Без цього дуже складно, адже матері тут майже не мають подій, що відновлюють ресурс, а нам це так потрібно... Колись я обіцяла написати про це все (може, докладніше) після того, як все завершиться. Чи, може, це знак того, що кінець цієї темряви близький? Материнство у війну я не вибирала, воно вибрало мене, наш син вибрав нас, щоб ми змогли пройти через це заради нього.

Ірина

На початку війни я тільки дізналася, що вагітна: вагітність запланована і дуже бажана. Чоловік вивіз мене за кордон. Ми думали, це на кілька тижнів... Сам пішов у територіальну оборону. Перші два тижні жила в Кишиневі у знайомих із двома мамами з дітьми. Потім поїхала далі, до Франції – туди мене покликала пожити подруга на час війни. Пам'ятаю, як всю дорогу до кордону з Румунією плакала. Тільки тоді я усвідомила, що це все надовго. Отримала тимчасовий захист у Франції. Потім втрата вагітності. Чоловік пішов на війну добровольцем. Рік життя у Франції, вивчення мови, складання іспиту, спроби працювати за фахом у сфері архітектури. Мені тридцять дев'ять років. Страх, що я можу залишитися без дітей, якщо чекатиму на кінець війни. Так за рік я повернулася до України, до Одеси, до своєї квартири. Ще за пів року завагітніла. Під час вагітності були серйозні атаки на місто, шахеди, ночі в коридорах, панічні атаки. Думки їхати на Західну Україну. Але я боялася опинитися далеко від якісної медичної допомоги, оскільки були проблеми зі здоров'ям. У місті практично не залишилося нікого з мого звичайного кола спілкування: всі друзі роз'їхалися по різних країнах.

Зрештою я стала щасливою мамою саме тут. Моя дитина ще поки не розуміє, що це бахає за вікном, а я намагаюся залишатися спокійною. Повітряна тривога. Донька: «Мама, ууууу!». Я: «Так, за вікном ууууу...». А сама вже читаю, що куди летить, і вирішую, йдемо в коридор чи ні. Поблизу немає бомбосховища. У коридорі стоїть черговий стільчик, де ми відсиджуємося, коли за вікном дуже голосно. Страх є, тільки коли чую дзижчання шахедів зовсім поряд із будинком. А взагалі, мені здається, всі почуття вже притупилися. Стільки жаху довкола – неможливо це все пропускати через себе. Хочеться зберегти не тільки фізичне здоров'я після цієї війни, а й психічне, що мені здається не менш важливим.

У фотопроєктах «Портрет материнства» я беру участь, щоб познайомитися з такими ж, як я, мамами, перемикнувшись та розслабитися і залишити прекрасні спогади у вигляді фото. Мрію, що одного дня війна різко закінчиться, і ми житимемо, як раніше, всі повернуться з різних країн. Поки що ставлю завдання

Ірина

на короткий термін: щось планувати на майбутнє складно. Мені допомагає такий підхід – розв’язувати проблеми в міру їхнього надходження. Розумію, як раніше – ніколи не буде, але я вірю, що у моєї дитини щасливе майбутнє.

Ольга

У моєму житті війна вже давно. 2014-го я поїхала від неї зі свого будинку... з Донецька. Після цього було багато всього. Проби та помилки, життя за кордоном та розуміння, що тільки тут, на своїй батьківщині, я вдома. 2020-го я зустріла свого майбутнього чоловіка. На початку лютого 2022 року ми розписалися і через три тижні почалося повномасштабне вторгнення. Поїхати для мене означало б розлучитися з чоловіком. Та й не хотілося мені ні за який кордон. Тим паче одній. І я обрала сім’ю. І продовжую обирати її щодня.

Як я зважилася на дитину? Якоїсь миті я зрозуміла, що це моє життя, і воно відбувається зараз. Немає можливості поставити життя на паузу. Ніхто не поверне мені ці роки. Звичайно ж, вагітніти під час війни було страшно. І всю вагітність я сподівалася, що коли моя дитина народиться, настане мир. Не склалося. Продовжуємо вірити та жити зараз. Спочатку я думала, що з дитиною почекаю, дочекаюся миру – і тоді народжу. А потім пригадала, що 2014-го поїхала з дому в Донецьку з однією сумкою літніх речей, тому що теж вважала, що скоро все закінчиться. Минуло десять років. Війна стала повномасштабною. А чи зможу я народити дитину ще за десять років? От і вирішила, що жити треба зараз.

Дуже страшно під час вагітності було один раз. Ми сиділи вдома під обстрілом. Шахеди пікірували на склад поряд із нами. Було відчуття, що вони летять просто прямим наведенням на наш будинок. Все, що я могла робити в той момент, це молитися, щоб ми залишилися живими та щоб моя дитина змогла з’явитися на світ. Я була на п’ятому місяці вагітності. Нині теж страшно. Коли обстріл, дуже боюся за малюка, не знаю, як сховати його. Він, слава Богу, поки що не боїться та нічого не розуміє. Але він росте, і я не знаю, як буде далі. Дуже хочеться, щоб він був у безпеці та не знав, що таке війна. А ще я хвилювалася,

Ольга

Альона

що молоко пропаде від стресу. Намагалася за можливості перемикати увагу і не боятися, хоча б коли годую.

Під час вагітності проходила курси підготовки до пологів та материнства, і нас запросили на колективну фотосесію. Подумала, що це може бути цікаво. Це був творчий проєкт «Портрет материнства», і ми всі були запрошені як моделі. Складно описати відчуття та емоції, які викликала у мене це знімання. Мама з дітьми від двох місяців до трьох років, вагітні жінки з красивими животиками та фотограф, що створює шедевр з цього хаосу. Це було незабутньо та окрилювало. Тепер я беру участь у цьому проєкті разом із сином, заряджаюся позитивом та надихаюся цією природною красою материнства.

Альона

Коли прийшла повномасштабна війна, я зрозуміла, що воювати будуть усі, і я всіма фібрами душі захотіла дитину саме від свого чоловіка, щоби при будь-якому фіналі нашої історії у мене була дитина від нього, його частинка. Я дуже хотіла, щоб дитина була точною копією мого улюбленого чоловіка. Так і сталося: я народила прекрасну дівчинку з блакитними очима та кучерями, як у нього. Моя вагітність проходила чудово попри постійний фоновий страх через ракети та безпілотники та нескінченні походи в укриття вночі. Найстрашніша ситуація, яка трапилася зі мною у вагітність, це коли по дорозі в укриття безпілотник впав біля сусідньої будівлі. Швидко йти я не могла, тому що була на сьомому місяці вагітності, і я присіла на землю з тваринним жахом. Все обійшлося, і коли я дійшла до укриття, в мене зчинилася істерика. Мої перейми також почалися в укритті. Пологи проходили з повітряними тривогами та сиренами, наступні дві ночі в пологовому будинку ми провели в укритті. З дитиною на руках вибухи відчуваються ще страшніше. Коли дитині було шість місяців, і вона стала прокидатися ночами від наших зборів в укриття, я пообіцяла їй, що ми вивеземо її в безпечне місце, щоб у неї було спокійне та мирне дитинство. Так і сталося, три місяці тому ми покинули наш рідний дім з надією повернутися найближчим часом.

